

Η ΕΕ μετά την εισβολή στην Ουκρανία: Προκλήσεις, ευκαιρίες και παγίδες

Η ρωσική εισβολή, έφερε τις Βρυξέλλες τόσο προ των ευθυνών τους όσο και μπροστά σε διλήμματα και ευκαιρίες ζωτικής σημασίας για το μέλλον της Ένωσης.

Ο ρόλος και η θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο νέο παγκόσμιο σύστημα που αναδύεται, στο οποίο δεσπόζουσα θέση κατέχουν οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Κίνα, η διαχείριση της νέας κούρσας εξοπλισμών, που εκτυλίσσεται τις τελευταίες εβδομάδες (μέρος της οποίας είναι η ιστορική απόφαση της Γερμανίας για επανεξοπλισμό ύψους 100 δισεκατομμυρίων ευρώ) προς όφελος της εμβάθυνσης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και η αποφυγή επιλογών που θα προκαλούσαν περαιτέρω «έριδες» στο εσωτερικό της Γηραίας Ηπείρου, αποτελούν κρίσιμα ζητήματα τα οποία θα κρίνουν το «που πάει» η Ευρωπαϊκή Ένωση τόσο στο εγγύς όσο και στο απώτερο μέλλον...

Ανάμεσα σε ΗΠΑ και Κίνα

Όσον αφορά τον ρόλο και τη θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον «Νέο Κόσμο» που αναδύεται, ήδη, από την 24η Φεβρουαρίου και έπειτα, η πραγματικότητα είναι σύνθετη. Από τη μια πλευρά, κατόπιν της ρωσικής εισβολής, τα κράτη-μέλη της Ε.Ε., με σημαντική ομοιογένεια, συντάχθηκαν

στο πλευρό του ΝΑΤΟ και των ΗΠΑ, κάτι που, για αρκετούς αναλυτές, οδήγησε στην «νεκρανάσταση» της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας. Από την άλλη όμως, σε εμπορικό-οικονομικό επίπεδο δεν φαίνονται διατεθειμένα να ακολουθήσουν τις Ηνωμένες Πολιτείες αναφορικά με την σκλήρυνση της στάσης τους απέναντι στην Κίνα, η οποία, σημειωτέον, αποτέλεσε για το 2020 τον κορυφαίο εμπορικό εταίρο της Ευρώπης, με το 50% των εξαγωγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την Κίνα, να αφορούν γερμανικά προϊόντα.

«Φάνηκε ήδη από το φθινόπωρο πως η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θα ακολουθήσει τις ΗΠΑ στο αντικινεζικό μέτωπο. Ο Μπάιντεν αποφάσισε δίκως να ενημερώσει τους Ευρωπαίους, ότι το ΑΥΚΥΣ θα το στηρίξει με την Μ. Βρετανία και την Αυστραλία, ενώ η Γαλλία είχε ήδη προχωρήσει σε αμυντική συμφωνία με την Αυστραλία. Γιατί το έκανε αυτό ο αμερικανός πρόεδρος; Γιατί δεν υπάρχει μια κοινή γραμμή στην ΕΕ για το θέμα της Κίνας. Υπάρχουν πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν στρατηγικές σχέσεις με την Κίνα. Η Ευρώπη, λοιπόν, θα προχωρήσει στις σχέσεις της με την Κίνα, όπως είναι σχεδιασμένο να προχωρήσει. Έτσι και αλλιώς, υπάρχει συμφωνία συνεργασίας με την Κίνα από το φθινόπωρο του 2021. Επίσης, πρέπει να έχουμε κατά νου ότι η Κίνα θέλει να συνεργάζεται με όλες τις χώρες του Πλανήτη, επενδυτικά-οικονομικά», αναφέρει στον Ορθό Λόγο, ο Χρήστος Φραγκονικολόπουλος, καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο τμήμα Δημοσιογραφίας & ΜΜΕ του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και κάτοχος της έδρας Jean Monnet.

«Από την άλλη, το ΝΑΤΟ υπάρχει και θα υπάρχει, και τώρα, ειδικά, ο πόλεμος στην Ουκρανία του δίνει έναν λόγο ύπαρξης. Νομίζω ότι θα ενισχυθεί και η αμερικανική παρουσία στην Ευρώπη. Δε νομίζω, όμως, ότι η Αμερική μπορεί να αντέξει έναν ψυχρό πόλεμο και στην Κίνα και στην Ευρώπη, διότι το μέγεθος της οικονομίας της σήμερα δεν είναι το ίδιο που ήταν το 1945. Τότε, τη δεκαετία του '50, η παρουσία της οικονομικά αντιστοιχούσε περίπου στο 30% επί του συνολικού παγκόσμιου επιπέδου, ενώ, σήμερα, είναι 16%. Κίνα και Ρωσία μαζί πλέον, ανέρχονται στο 22%. Σήμερα, για να επενδύσουν οι ΗΠΑ ακόμα περισσότερα στον στρατιωτικό τομέα για την παρουσία τους στην Ευρώπη και, παράλληλα, να επενδύουν προς την ίδια κατεύθυνση και στην περιοχή της Ασίας, απαιτείται μια σημαντική αύξηση των στρατιωτικών δαπανών επί του ΑΕΠ από 3,6% σε 5%», προσθέτει ο κ. Φραγκονικολόπουλος.

Με τη σειρά του, ο κ. Γιώργος Καπόπουλος, δημοσιογράφος και διεθνολόγος, μιλώντας στον Ορθό Λόγο περιγράφει την εν λόγω στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέναντι σε ΗΠΑ και Κίνα ως μια «εγγενή στρατηγική αντίφαση»:

«Είναι μια εγγενής στρατηγική αντίφαση η οποία οφείλεται σε μια πολύ συγκεκριμένη πραγματικότητα. Εδώ και 12-13 χρόνια, από την επαύριο της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008, οι Γερμανοί, που θεωρούνται μαζί με τη Γαλλία η ατμομηχανή της ευρωπαϊκής ενοποίησης, έχουν τραβήξει χειρόφρενο στη διαδικασία εμβάθυνσης της. Ξεκινά αυτή η στάση της Γερμανίας από ένα ταμπού το οποίο το μοιράζεται όλη η γερμανική ελίτ: Να μην υπάρξει αμοιβαιοποίηση του κινδύνου μέσω κοινού δανεισμού και να μην γίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση και η ευρωζώνη, μια ζώνη μεταφοράς πόρων από τον πλεονασματικό Βορρά στον ελλειμματικό Νότο. Με άλλα λόγια, η Γερμανία διστάζει να μπει σε έναν δρόμο μη αντιστρέψιμης απώλειας της εθνικής της κυριαρχίας σε όφελος μιας υπερεθνικής Ευρώπης, αυτή είναι η πηγή της κακοδαιμονίας. Με άλλα λόγια, προτιμά την αντίφαση, να έχει ως εγγυητή για την ασφάλεια της το ΝΑΤΟ και τις ΗΠΑ συνεχίζοντας, παράλληλα, τις σημαντικότερες εμπορικές σχέσεις με την Κίνα, παρά να επιτρέψει στη Γαλλία να ισορροπήσει ξανά τη θέση της στο γαλλογερμανικό άξονα. Για αυτό και έχουμε την παραπάνω αντίφαση».

Επανεξοπλισμός Γερμανίας: Η απαρχή μιας «στρατηγικά αυτόνομης» Ευρωπαϊκής Ένωσης ή η επικράτηση της αρχής της «συμπληρωματικότητας» και των γαλλογερμανικών ισορροπιών;

«Διαπιστώσαμε με την κρίση στην Ουκρανία, μεταξύ άλλων, τη μεγάλη σημασία του ΝΑΤΟ για την Ευρωπαϊκή άμυνα και ασφάλεια. Διαπιστώσαμε, επίσης, ότι δίχως τις ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ, 'σκληρή' ευρωπαϊκή άμυνα και ασφάλεια όπως θα τη θέλαμε, δεν υφίσταται. Αυτό μας οδηγεί σε δύο δρόμους» μας δηλώνει με τη σειρά του, ο Κωνσταντίνος

Φίλης, εκτελεστικός διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων του Παντείου και αναλυτής διεθνών θεμάτων του ANTI και συνεχίζει:

«Ο ένας είναι ο δρόμος της αυτονομησης, της αυτοτέλειας, δηλαδή της δημιουργίας εκείνων των συνθηκών, μέσω των οποίων η Ευρώπη θα μπορεί πλέον μόνη της να κατοχυρώνει την ασφάλεια και την άμυνα της και να στείλει το μήνυμα προς επίδοξους μιμητές της Ρωσίας, είτε και προς την ίδια τη Ρωσία, ότι, δεν θα μπορούσε σε μια Ευρώπη Ενωμένη, δυνατή, ισχυρή στρατιωτικά και αμυντικά, πολιτικά και διπλωματικά, να επαναλάβει αυτό που έκανε στην Ουκρανία. Όμως, αυτός ο δρόμος, τη δεδομένη στιγμή, δεν είναι το πιθανότερο σενάριο και ακόμα και αν ήταν ένα σενάριο σοβαρό, απαιτεί χρόνο και χρήματα, τα οποία θα πρέπει κυρίως να προέρχονται από τη Γερμανία και δευτερευόντως από τους άλλους. Απαιτεί, όμως και χρόνο αλλά και κάτι ακόμη: Βούληση και αλλαγή πρόσληψης, καθώς, αυτή την στιγμή, οι περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που είναι και κράτη-μέλη του NATO, πιστεύουν ότι μόνο οι Ηνωμένες Πολιτείες μπορούν να τους παράσχουν ασφάλεια. Δεν τους διασφαλίζει, ούτε τους λέει κάτι η επιλογή της Γερμανίας να αυξήσει κατά 100 δισεκατομμύρια μόνο για το 2022 τις αμυντικές της δαπάνες. Δεν αλλάζει κάτι ως προς την πρόσληψη ασφάλειας, που τους παρέχουν οι Ηνωμένες Πολιτείες και αντίστοιχα ανασφάλειας, που τους προκύπτει από την συμμετοχή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Συνεπώς, το θέμα είναι ότι η κίνηση της Γερμανίας, δεν θεάται σε πρώτη φάση ως μια ενέργεια η οποία μας λέει ότι πρώτον το Βερολίνο θα εξακολουθήσει να δίνει αυτά τα πόσα για την άμυνα και τα επόμενα χρόνια και, δεύτερον, ούτε μας λέει πως ακόμα και εάν αυτό συμβεί, θα είναι προς όφελος μιας ευρωπαϊκής άμυνας και ασφάλειας, η οποία θα είναι σχετικά αυτοτελής από το NATO. Το δεύτερο σενάριο, λοιπόν και πιο ρεαλιστικό, είναι αυτό της συμπληρωματικότητας: Μια άμυνα και ασφάλεια ευρωπαϊκή που, στην αρχή τουλάχιστον, θα είναι συμπληρωματική ως προς αυτή του NATO. Νομίζω πως αυτό το σενάριο είναι εκείνο το οποίο θα ήθελαν και οι Αμερικάνοι και θα έκανε χώρες όπως η Πολωνία να αισθάνονται μεγαλύτερη ασφάλεια».

Από την πλευρά του, ο κ. Καπόπουλος σημειώνει: «Η Γερμανία πιεζόμενη από τις ΗΠΑ δέχθηκε να επανεξοπλιστεί. Διότι, η Γερμανία τι ομολογούσε με την ανυπαρξία ουσιαστικής στρατιωτικής δύναμης τα τελευταία 30 χρόνια; Ότι δεν κινδύνευε από πουθενά, ότι δεν υπήρχε απειλή ούτε εξ' ανατολών ούτε από καμία άλλη κατεύθυνση. Γιατί, όμως, η Γερμανία, ουσιαστικά, ήταν αρνητική στις γαλλικές προτάσεις για κοινή αμυντική θωράκιση; Η απάντηση είναι απλή: Εάν υπάρξει κοινή ευρωπαϊκή άμυνα, άξια του ονόματος, που δεν θα μένει μόνο στη διακρατική συνεργασία, η Γαλλία θα αποκτήσει έναν ρόλο στην ευρωπαϊκή άμυνα και εξωτερική πολιτική, ανάλογο με αυτόν που έχει η Γερμανία στη λειτουργία της Ευρωζώνης. Δεν το θέλει αυτό η Γερμανία. Η Γερμανία δεν ήθελε να μπει σε ένα εξοπλιστικό πρόγραμμα, ακόμα και σε αυτό που πρότεινε ο Μακρόν, και για έναν παραπάνω λόγο: Οι στρατιωτικές δαπάνες θα εκτροχιάσουν εκ των πραγμάτων, κυρίως με το βάρος και το κόστος της πανδημίας, τις λεπτές δημοσιονομικές ισορροπίες που θέλει να κρατά η Γερμανία για να

παραδειγματίζει τους άλλους εταίρους της, στην Ευρωζώνη. Σύμφωνα σταθερότητας και σεβασμός των πλαφόν ελλείμματος και χρέους, σε συνδυασμό με υπερεξοπλισμό της Γερμανίας, είναι ασύμβατες επιλογές. Τώρα, που δέχεται, λοιπόν, το Βερολίνο να επανεξοπλιστεί, υπάρχει και μια οικονομική σκοπιμότητα, αυτό που οι οικονομολόγοι ονομάζουν κεϋνσιανό μιλιταρισμό, δηλαδή, την πρόκληση της αναθέρμανσης της οικονομίας μέσω ενός προγράμματος εξοπλισμού, κάτι που έκαναν οι ΗΠΑ το τέλος της δεκαετίας του '30».

Κούρσες εξοπλισμών: Μέρος της λύσης ή μέρος του προβλήματος;

Δεν είναι, όμως, μόνο η Γερμανία που προέβη σε σημαντικές [αυξήσεις](#) αμυντικών δαπανών μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, αλλά μια σειρά χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης ακόμη και της Σουηδίας. «Η Ε.Ε. πρέπει να μάθει τη γλώσσα της ισχύος», δήλωνε, μάλιστα, προ ολίγων ημερών ο Υπάτος Εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας, Ζοζέπ Μπορέλ. Ένα εύλογο ερώτημα ανακύπτει σε αυτό το σημείο: Η εν λόγω αύξηση δύναται να συμβάλλει στον στόχο της Παγκόσμιας Ειρήνης ή μήπως επισύρει σε έναν αδιέξοδο δρόμο, την ώρα που [έρευνες](#) δείχνουν πως η αλόγιστη απόκτηση στρατιωτικών εξοπλισμών από τα κράτη, οδηγεί σε πτωχεύσεις;

«Το να αυξάνεις τις εξοπλιστικές δαπάνες, δεν σε καθιστά περισσότερο ασφαλή απαραίτητα. Από την άλλη, όταν έχεις μια δύναμη όπως αυτή που αποδεικνύεται να είναι η Ρωσία του Πούτιν, οι επιλογές είναι περιορισμένες, διότι εάν δεν αυξήσεις τις αμυντικές σου δαπάνες, κινδυνεύεις να βρεθείς μπροστά από μια κατάσταση απέναντι σε μια επιθετική και αναθεωρητική δύναμη, η οποία θα της δίνει πλεονέκτημα επί

του πεδίου. Παράλληλα, η αύξηση των δαπανών, είναι σημαντική γιατί στέλνει και ένα μήνυμα απέναντι σε χώρες όπως η Ρωσία και η Τουρκία οι οποίες υπολογίζουν πάρα πολύ την στρατιωτική ισχύ», επισημαίνει ο κ. Φίλης και προσθέτει.

«Από την άλλη, οι δαπάνες αυτές είναι δεδομένο ότι αποστερούν χρήματα προς άλλες κατευθύνσεις όπως είναι εκείνες της Παιδείας, της Υγείας, δηλαδή προς το Κράτος Πρόνοιας, ή, πιο ουσιαστικά, προς το 'Κράτος Μέλλοντος', διότι το μέλλον δεν είναι τα όπλα. Αλλά, νομίζω ότι οι επιλογές είναι περιορισμένες και θεωρώ ότι η Ρωσία έχει βάλει το χέρι της σε αυτό. Καλύπτουν οι εξοπλισμοί από μόνοι τους την άμυνα και παρέχουν από μόνοι τους ασφάλεια; Όχι. Προφανώς και χρειάζεται αξιοποίηση των Θεσμών, στους οποίους και η Ρωσία συμμετέχει ή μπορεί να συμμετάσχει στο μέλλον, προκειμένου να προκύψουν συνθήκες ειρήνης, σταθερότητας και -γιατί όχι;-, ευημερίας που θα μακροημερεύσουν. Αυτός είναι ο στόχος. Τη δεδομένη στιγμή, όμως, ο στόχος μοιάζει πολύ δύσκολος, δίκως να σημαίνει ότι δεν μπορεί να επιτευχθεί εάν υπάρχει η αναγκαία βούληση. Σε κάθε περίπτωση, η Ρωσία πρέπει να είναι κομμάτι της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής ασφάλειας, δεν πρέπει να περιθωριοποιηθεί... Είναι ένα πράγμα οι πράξεις του Πούτιν οι οποίες είναι καταδικαστές, παράνομες, απαράδεκτες και για τις οποίες πρέπει ο Πρόεδρος της Ρωσίας να πληρώσει το τίμημα, και άλλο πράγμα ο ρωσικός λαός. Αυτή είναι η πραγματικότητα, ακόμη και εάν κάποιος πει ότι ο λαός είναι αυτός που ψηφίζει ο Πούτιν. Δεν μπορεί ο λαός, λοιπόν, να είναι εκείνος ο οποίος θα αποκοπεί από την Ευρώπη, από τον ευρωπαϊκό πολιτισμό και ιστορία, από τις κοινές ρίζες και όλα όσα ενώνουν τη Ρωσία με τη Δύση και ειδικά, όσα ενώνουν τη Ρωσία με την Ευρώπη. Σε κάθε περίπτωση, δεν εξασφαλίζεσαι μόνο με τα όπλα, ενδεχομένως να μην εξασφαλίζεσαι ούτε μόνο με τους Θεσμούς, όμως και τα δύο χρειάζονται».

Ο καθηγητής Φραγκονικολόπουλος, επίσης, δηλώνει: «Δεν θεωρώ ότι οι στρατιωτικές δαπάνες λειτουργούν αποτρεπτικά, αλλά αντιθέτως, δημιουργούν έναν φαύλο κύκλο άρνησης διαλόγου και κατανόησης της άλλης πλευράς. Οι επενδύσεις σε εξοπλιστικά προγράμματα, κρύβουν

έναν κίνδυνο: Καλλιεργούν την εντύπωση και τη λογική ότι μπορούμε να πάμε για πόλεμο, και αυτό που με ανησυχεί είναι ότι οι περισσότερες τέτοιες δράσεις πραγματοποιούνται σε εθνικό και όχι σε συλλογικό επίπεδο. Βέβαια, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν χρειάζεται να γίνει στρατιωτική συμμαχία. Άλλωστε και η [Στρατηγική Πυξίδα](#), στην οποία συμφώνησαν τα κράτη-μέλη πριν μερικές εβδομάδες, κάνει λόγο για ανάπτυξη μιας ταχείας δύναμης επέμβασης 5.000 ατόμων μέχρι το 2025, δεν κάνει λόγο για στρατό».

«Σε κάθε περίπτωση, εάν κάτι έδειξε η σημερινή κρίση, είναι ότι υπάρχουν δυνάμεις, περιφέρειες, περιοχές του Κόσμου, οι οποίες έχουν τις δικές τους αντιλήψεις, τα δικά τους αφηγήματα για το πως πιστεύουν ότι πρέπει να λειτουργεί ο Κόσμος. Δεν μπορούμε αυτές τις αντιλήψεις να τις αγνοήσουμε άλλο. Για αυτό, πέρα από στρατιωτικούς εξοπλισμούς, χρειάζεται συζήτηση, χρειάζεται διάλογος. Γιατί λοιπόν να μην πάρουμε την πρωτοβουλία και να πούμε ότι εμείς ως Ευρωπαϊκή Ένωση μαζί με ΗΠΑ και Κίνα, ως οι τρεις μεγαλύτερες δυνάμεις, θα υπογράψουμε μια συνθήκη για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής; Έτσι θα μπορέσει η ΕΕ, όχι μόνο να δεσμεύσει την Κίνα ως προς τις εκπομπές ρύπων αλλά και να περιορίσει και τις κινήσεις των ΗΠΑ προς την Κίνα, της Κίνας προς την Ταϊβάν. Αυτή θα ήταν μια έξυπνη αντιμετώπιση. Δημοσιεύτηκε, πριν λίγο καιρό, μια ενδιαφέρουσα [δημοσκόπηση](#) από το European Council on Foreign Relations και αφορά 12 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην οποία, το 71% των συμμετεχόντων πιστεύουν ότι αντί η πανδημία και η κλιματική αλλαγή να αποτελέσουν εφιαλτήριο παγκόσμιας συνεργασίας, συμβαίνει το αντίθετο. Αυτά, λοιπόν, πρέπει η ΕΕ να τα σκεφτεί πολύ σοβαρά», σημειώνει ο κ. Φραγκονικολόπουλος και συμπληρώνει:

«Και, τελικώς, πρέπει να αλλάξουμε την αντίληψη ως προς τα πολιτικά συστήματα που έχουν οι υπόλοιπες χώρες. Θα πρέπει να συνυπάρξουμε με χώρες που έχουν αυταρχικά μοντέλα διακυβέρνησης και να συνεργαστούμε μαζί τους. Το λέω αυτό, επειδή, τα βασικά, τα θεμελιώδη προβλήματα δεν έχουν να κάνουν μόνο με εξοπλισμούς και πολέμους. Έχουν να κάνουν με άλλα ζητήματα, την κλιματική αλλαγή, τις πανδημίες, μετακίνηση πληθυσμών, τεχνολογίες. Πάνω σε αυτά τα ζητήματα χρειάζεται συνεργασία. Πρέπει να μπορείς να κάτσεις στο ίδιο τραπέζι με αυταρχικά καθεστώτα. Τι θα γίνει δηλαδή; Θα τους αποκλείσουμε και θα μας αποκλείσουν; Και, τελικά, με τα παραπάνω ζητήματα τι θα γίνει; Δεν μπορούμε να αλλάξουμε αυτά τα μοντέλα. Στο κάτω-κάτω, πως να τα αλλάξουμε; Με κυρώσεις; Με πολέμους; Μήπως αυτό είναι και το πρόβλημα πίσω από τη σημερινή κρίση;».

Η ευκαιρία για εμβάθυνση της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης (και οι παγίδες που τη συνοδεύουν)

Τέλος, σχετικά με τις ευκαιρίες, τις προκλήσεις αλλά και τις «παγίδες» που ανακύπτουν για το εγχείρημα και τη διαδικασία της εμβάθυνσης της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία, ο κ. Καπόπουλος επισημαίνει:

«Ο δρόμος της ευρωπαϊκής εμβάθυνσης περνάει μέσα από το Βερολίνο. Με την εξής έννοια, ότι η Γερμανία δεν είχε πλέον άλλες επιλογές. Ποια ήταν η συνταγή υπεροχής και επιτυχίας που εφάρμοσε η Γερμανία; Ότι την επαύριο της ενοποίησης της το 1990, κατάφερε μια “α λα καρτ” συμμετοχή στην Ευρώπη. Δηλαδή, εκεί που μπορεί να κάνει μόνη της σε επίπεδο εθνικής πολιτική, το κάνει, αγνοώντας ή και παρακάμπτοντας την Ευρώπη. Παραδείγματα είναι οι διμερείς σχέσεις με την Κίνα, η ενεργειακή συμμαχία με τη Ρωσία, η μερκαντιλιστική εξωτερική πολιτική της, υπό την έννοια ότι το μόνο που την ενδιαφέρει είναι η ύπαρξη αγορών οι οποίες να δέχονται τις γερμανικές εξαγωγές. Όλα αυτά, σε έναν Κόσμο ασύντακτης παγκοσμιοποίησης, ήταν εφικτά. Τώρα, πλέον, που ξαναπάμε σε μια λογική των στρατοπέδων, όχι μόνο μεταξύ της Δύσης και της Ρωσίας αλλά και της αντιπαράθεσης ΗΠΑ και Κίνας, τα περιθώρια αυτού του εθνικού μοναχικού δρόμου στενεύουν για τη Γερμανία. Εάν όλα αυτά τα χρόνια το Βερολίνο μπορούσε να αγνοεί τον Νότο γιατί δεν τον είχε ανάγκη, δεν είχε ανάγκη τη ζήτηση του Νότου για τις γερμανικές εξαγωγές, πλέον, ακόμα και αυτή η πραγματικότητα κλείνει. Και αυτό που υποτιμήθηκε, είναι πως μετά το 1990-91, τίποτα δεν ήταν ίδιο στην Ευρώπη, με ότι ήταν προηγουμένως. Η διαιρεμένη Γερμανία, είναι η μέρα με τη νύχτα με την πολιτική που ακολούθησε η Γερμανία την επόμενη ημέρα της ενοποίησης. Μας προειδοποίησε, βέβαια, αλλά εμείς δεν το λάβαμε υπόψη. Όταν τον Ιούνιο του 1991, στον δρόμο για το Μάαστριχτ, η Γερμανία άρχισε να θέτει θέμα ότι αν δεν αναγνωριστεί η Σλοβενία και η Κροατία, θα το κάνει μονομερώς, ήταν μια προειδοποίηση, ότι, πλέον, μπορεί η Γερμανία και χρησιμοποιεί

την Ευρώπη “α λα καρτ”. Σε κάθε περίπτωση, θα δούμε εάν τα όσα συμβαίνουν στην Ουκρανία, με την ελλειμματική παρουσία της ΕΕ σε έναν πόλεμο που γίνεται στο έδαφος της, θα είναι ένα σωτήριο σοκ για την ευρωπαϊκή ενοποίηση, μια επανεκκίνηση ή εάν θα οδηγούμαστε σε ακόμα χειρότερες καταστάσεις. Υποθήκη σε όλα αυτά είναι και η έκβαση των γαλλικών προεδρικών εκλογών. Ο πόλεμος της Ουκρανίας μας έχει πάει έως τώρα σε αχαρτογράφητη περιοχή. Είναι όλα τα ενδεχόμενα ανοικτά. Οι εξελίξεις στο ουκρανικό μέτωπο θα δοκιμάσουν τις αντοχές της Ευρώπης»...

Και ο Κωνσταντίνος Φίλης σημειώνει: «Προφανώς μέσω της κατάστασης στην Ουκρανία, ευνοείται η εμβάθυνση της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, σε συνέχεια της συνειδητοποίησης ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πολύ ευάλωτη απέναντι σε δυνάμεις όπως η Ρωσία και σε συνέχεια της συνειδητοποίησης ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να κάνει πολλά περισσότερα για να αποκτήσει ισχυρή φωνή στο διεθνές στερέωμα είναι λογικό να γίνουν κινήσεις προς την εν λόγω κατεύθυνση, σε πολλά επίπεδα. Ακριβώς, όμως, επειδή μιλάμε για 27 κράτη-μέλη και αρκετές φορές για δισταμένα συμφέροντα, αυτό μόνο εύκολο δεν είναι. Ενδεικτικό παράδειγμα είναι οι δηλώσεις Όρμπαν μετά την επανεκλογή του στην Ουγγαρία. Πιστεύει κανείς ότι η Ουγγαρία θα μπορούσε να ακολουθήσει αυτή την κατεύθυνση; “Όχι” είναι η απάντηση. Το ίδιο ισχύει και για άλλες χώρες. Συνεπώς, από τον πόλεμο στην Ουκρανία ευνοείται μια εμβάθυνση μεν, σταδιακή, αργή, αργότερη από ότι θα θέλαμε και ενδεχομένως μια εμβάθυνση διαφορετικών πολλών ταχυτήτων όπως συμβαίνει και σήμερα, μια εμβάθυνση μη ενιαία, μια εμβάθυνση που δεν θα αφορά και τις 27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μια εμβάθυνση ανάλογα τον τομέα που μπορεί να αφορά κάποιες από τις χώρες της Ένωσης και όχι απαραίτητως όλες. Δεν θα συμμετέχουν, για παράδειγμα όλες οι χώρες σε θέματα Ενέργειας ή σε θέματα Άμυνας».

Στην ερώτηση, εάν κάτι τέτοιο, ενδεχομένως, πέρα από τη σύγκλιση που θα έφερνε μεταξύ ορισμένων χωρών σε συγκεκριμένους τομείς, θα επέφερε και έναν ενδεχόμενο κατακερματισμό ανάμεσα στις «27», ο κ. Φίλης σημειώνει:

«Αν κανείς με ρωτούσε ποιο σενάριο είναι πιθανότερο: Της ομοσπονδοποίησης ή του κατακερματισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προφανώς και θα σας έλεγα το δεύτερο. Πάντως, ο πόλεμος στην Ουκρανία επισπεύδει μια Ενοποίηση πολλών ταχυτήτων καθώς ενεργοποίησε αντανεκλαστικά και σε συνθήκες συνειδητοποίησης. Τώρα που θα οδηγήσει είναι μεγάλη κουβέντα...»

Με τη σειρά του, ο κ. Φραγκονικολόπουλος, υποστηρίζει ότι, «το λάθος που δεν πρέπει να κάνει η ΕΕ, είναι να επιτρέψει στον πόλεμο της Ουκρανίας, να αλλάξει την ταυτότητα και την εικόνα που έχει καλλιεργήσει η Ένωση για τον εαυτό της και τον ρόλο της στον Κόσμο. Από την μια δηλαδή, η Ένωση πρέπει να ενισχύσει την παρουσία της με περισσότερες δυνάμεις, περισσότερους στρατιώτες, στις χώρες που συνορεύουν με τη Ρωσία, πρέπει να τις βοηθήσει. Πρέπει και είναι αναγκαίο να κάνει περισσότερα στον αμυντικό και στρατιωτικό τομέα και να μη μένει πίσω από τις εξελίξεις. Όμως, δεν πρέπει με τίποτα να αλλάξει την ταυτότητα της και να μην ξεχάσει ότι πέρα από τα στρατιωτικά/εξοπλιστικά, υπάρχουν άλλα ζητήματα που ο ρόλος της είναι εξαιρετικά σημαντικός. Με άλλα λόγια, το ζητούμενο της Ευρώπης σήμερα, είναι να κάνει τόσο τον Κόσμο, όσο και την ίδια, περισσότερο ανθεκτική. Πρέπει να υλοποιήσει πολιτικές, που θα την κάνουν να είναι πιο ικανή, πιο συνεργάσιμη, πιο αυτόνομη σε ζητήματα που αφορούν την τεχνολογία, την οικονομία. Γιατί, για παράδειγμα, να μη δημιουργήσουμε ένα Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Ασφάλειας; Γιατί να μην φτιάξουμε μια ευρωπαϊκή ανεξάρτητη τράπεζα και συνεχίζουμε στη λογική Βορρά-Νότου; Γιατί να μη δημιουργήσουμε ένα μόνιμο ταμείο ανάκαμψης; Παράλληλα, το ζητούμενο για την ΕΕ είναι να είναι λιγότερο εξαρτημένη από τις ΗΠΑ, να υπάρχει, όμως, μια μορφή συνεργασίας σε ζητήματα που τους ενώνουν. Δεν πρέπει να ξεχνάμε τα ζητήματα που υπήρχαν και πριν από τον πόλεμο, για το πως η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να προσφέρει ευημερία στους Ευρωπαίους Πολίτες, το πώς θα αντιμετωπίσει ζητήματα όπως η κλιματική αλλαγή. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν πρέπει να ξεχάσει τους πραγματικούς της στόχους»...

«Σε κάθε περίπτωση, η πανδημία βοήθησε στο να αλλάξουν αρκετά κυρίαρχα αφηγήματα που οδήγησαν τα συστήματά μας στη Δύση να μην απολαμβάνουν την υποστήριξη που είχαν πριν 20 χρόνια. Η 'συναίνεση της Κορνούαλης' είναι αντίθετη από τη 'συναίνεση της Ουάσινγκτον' που έλεγε ότι πρέπει να ιδιωτικοποιήσουμε τα πάντα. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή

Ένωση, ξεκίνησε πέρσι τη Διάσκεψη για το Μέλλον της, στην οποία συμμετέχουν για πρώτη φορά πολίτες, κάτι ιδιαίτερα πρωτοπόρο και ελπιδοφόρο.

Για εμένα, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα καταρρεύσει, όταν χάσει την πίστη της στις βασικές αρχές και αξίες της. Ο κίνδυνος λοιπόν εντοπίζεται στις χώρες που είναι εντός ΕΕ και αμφισβητούν τις εν λόγω αξίες. Υπάρχει όμως ελπίδα...», καταλήγει ο καθηγητής.

Orthos Logos